

INA VALCSANOVA

A KRACH SZIGET

Fordította: Krasztev Péter

INA VALCSANOVA

*A KRACH
SZIGET*

TYPOTEX

Az Európai Unió
Kreatív Európa programjának
társfinanszírozásával

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez.
Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető
felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.

ОСТРОВ КРАХ

© Ина Вълчанова 2016

ISBN 978 954 9612 32 5

Hungarian translation © Krasztev Péter, 2019

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2019

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

ISSN 2064-2989

ISBN 978 963 493 028 0

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős vezető: Németh Kinga

Főszerkesztő: Horváth Balázs

A kötetet gondozta és a borítót tervezte: Kiss Barnabás

Nyomta és kötötte: Generál Nyomda Kft., Szeged

Felelős vezető: Hunya Ágnes

Kipkának

ELSŐ RÉSZ

► Azt hiszem, le kellene vágatnia a haját. Négy éve is levágatta, és mondhatni tíz évvel fiatalabbnak nézett ki. Bár ez nem lenne teljesen igaz. Ráadásul roppantul irritál, ha azt mondják, „tíz évvel fiatalabbnak”. Tíz évvel fiatalabbnak, de minél? Az a fő, hogy nem fiatalabbnak nézett ki, hanem inkább rátalált a valódi arcára. Szerintem minden fodrásznak, vagy talán még inkább, minden filmrendezőnek arra kellene törekednie, hogy megtalálják valakinek az igazi arcát.

Mindig is azt gondoltam, hogy egy grófnőre hasonlít. Amikor hátrafésüli a haját, és szorosan a fejéhez simítja, még a válla is kiegyenesedik, megváltozik a tekintete, más lesz a járása, és tényleg olyanává válik, akár egy grófnő. Amúgy meg rendszerint kócos, és a frufruja

alól hunyorog. És fogalma sincs arról, hogy mennyit fintorog az orrával. Mert tökéletesen tudja, hogy mennyire jól néz ki.

Négy éve azt mondtam neki, hogy nagyon jól áll neki ez a haj, hagyja meg ilyenre. Erre azt felelte, hogy ez így nagyon asszonyos, és ez olyan már, mint egy „frizura”. Két hétre rá, már össze is fogta hátul egy förtelmes narancssárga hajgumival. A legtöbb nőt egyszerűen zavarja, ha csinos. Vagy azon aggódnak, hogy nevetségessé válnak. Isumerem ezt a félelmet, sokszor tört rám, mielőtt elértem volna a mostani lelki békémet. Amikor valaki sunyin rád mosolyog, úgy érzed, máris vége van a világnak. Pedig te nem is tettél semmit. De ez nem számít, így is, úgy is a képedbe vigyorognak.

Mennyire nevetségés ez most, amikor már tudom, mennyit érek. És mennyit érnek Ezek.

Ő, persze, boldogtalan, viszont úgy tesz, mint aki nem az. Mint mindenki más. Állandón jókedvű, majd kicsattan. Még akkor is mosolyog, amikor egyedül mászkál a folyosón. És ahelyett, hogy „jó napot”-tal köszönne, csak még szélesebbre húzza a száját. Észveszejtő mosoly. A szívem szakad meg a kintől.

Nem bókol. Soha, senkinek nem mond semmi kedveset, csak mereszi azt az ártatlan tekintetét, és azon nyomban megosztja a szembejövővel a legfrissebb, vele történt mókás esetet. Például: kikötötték a villanyóráját, mert elfelejtette befizetni a csekkét, a macska ledöntötte a gyertyát, a férje botrányt csinált, és nem akart fasírtot enni. Állati vicces.

Nem érzek fölényt vele szemben, inkább sajnálom. Úgy gondolom, elértem arra a szintre, amikor már tudok segíteni másokon, ezért inkább igyekszem megérteni őt. Megpróbálom elképzelni, milyen az, amikor az ember elfelejti befizetni a villanyzámláját, és tényleg elszomorodom.

Most sütit eszik. A büfében kapható egy borzasztóan nehéz, vaj-és csokikrémes torta. Egyetlen szelet is elég belőle ahhoz, hogy egy

életre elrekesse az ember összes artériáját, ő meg majd minden nap megeszik egyet. Most rám néz, lenyalja a kiskanalat, és elmosolyodik. Már rég megtanultam, hogy az ilyesmivel az emberek tudat alatt büntetik magukat. Nekem aztán nem kell elmagyarázni, hogy mekkora erőfeszítésbe telik kilépni ebből a spirálból.

Kislánykoromban kövér gyerek voltam, ami önmagában is elég rettenetes, de ennél még borzaszóbb, hogy kamaszkoromra is kövér maradtam. Ma már, persze, tudom, hogy mindezt magamnak okoztam, de akkor erről még fogalmam sem volt. Akkoriban nem értem fel ésszel, honnan ez az igazságtalanság, miért csak én vagyok kövér, és folyamatosan szorongtam.

Valami mosolyfélével próbálok válaszolni, de ez nem kifejezetten az én világom, nem bírom a hamisságot, ezért inkább a teámra meredek. A teát porceláncsészéből iszom. Otthonról hoztam magammal. Nem kerül semmibe, mégis kevesen csinálnak így, inkább két ujjal tartják a forró, meglágyult plasztik poharaikat, miközben a műanyag keverőpálcikák összekaristolják az arcukat. A tévében épp valami meccs megy, a férfiak a képernyőre szegezik a tekintetüket. Isznak is, nyilván. Langyos sört és felmelegedett vodkát. Műanyag poharakból.

Ránézek a gyűrűmre: na, ez tökéletes. Ez végre nem műanyag.

▼ Akkor most elmesélem, mi lett a lakásommal.

A Pirotszka utcában található, a felső végében, a kereskedőnegyed után. Aprócska, kétszobás, tipikus negyedik emeleti lakás. És sötét is: egyetlen szűk erkélye a konyhából nyílik, és csak egyetlen krump-liszsáknak elég. Nyilván, nem krumplit tartok odakinn, hanem virágot. Hortenziát. A vécé annyira kicsi, hogy belülről szinte alig lehet becsukni az ajtaját. A fürdőben kopottas, fehér csempéből rakott ülőkád van. Az eredetileg üvegajtós hallt egyetlen ablak világítja meg. Esténként itt aludtam gyerekkoromban. A hosszú, keskeny hálószobát nem dupla ágyhoz tervezték, anyámnak valahogy mégis sikerült

beleerőltetnie, amitől viszont a ruhásszekrény ajtaját csak félig lehetett kinyitni. A kinti szűk csigalépcső folyton büzlött a macskahúgytól. Amikor anyám és apám meghaltak, mindketten ugyanabban az évben, éjszakánként rémálmaim voltak, és ezekben a veszély mindig a lépcsőház felől leselkedett rám. Akkoriban még csak nem is hallottam a feng shui létezéséről, de lám, tudat alatt sejtettem: a lépcsőház tehet róla. Amiről aztán ki is derült, hogy annyira vacakul helyezkedik el, hogy még a tükrök sem tudnak segíteni. Kénytelen voltam befalaztatni az ajtót, és a másik oldalról nyitattatni egy új bejáratot.

Valami baj van ezzel a lakással. Ha lett volna rá pénzem, minden teketória nélkül túladok rajta, és veszek helyette egy másikat. De nem volt. A felújításra is csak lassacskán, apránként jött össze valamennyi. Már alig eszek. Kötök és varrok; a ruhatáram túlnyomó részét saját magam állítom elő. Kalapot viszont nem tudok csinálni, a kalapjaimat vásárolok. Minden mást elkészítek magamnak. Tavaly még kabátot is varrtam.

Hosszú időbe telt. Azokban a hónapokban egy kínai porcelán teáskészleten és egy indiai függönyön kívül szinte csak könyveket vásároltam. Rengeteget olvastam. Faltam a feng shui, jóga, meditációs és önsegítő könyveket. Lépésről lépésre haladtam. Márpedig a leghosszabb út is az első lépéssel kezdődik, nem igaz?

Nálam ez az első lépés volt a legnagyobb. Szánálni kezdtem. Szerintem néhány hónapon át a kukások csak nekem dolgoztak. A sarki konténer kevésnek bizonyult, és ha tudtam volna, minden alkalommal megtöltöttem volna még legalább kettőt.

Lomtalanítottam.

Kidobáltam a gyerekkori játékaimat, anya és apa ruhatárát, az érettségi bizonyítványaikat és az esküvői fotóikat. Kihajítottam az összes ágyneműjüket, a feslett katonai pokrócokat, a lepattogzott fazekakat, a vastag, ormóttan tányérokat, csorba peremű poharakat, a lisztszítát és a süteményformákat, a *Nagy szovjet enciklopédiát*,

a jacquard-szőnyegetek és a konyhai linóleumot. A bútorokkal bol-dogultam a legnehezebben. Rakodómunkásokra nem tellett, hogy a keskeny lépcsőházban ők cipeljék le a szekrényeket a kukáig. Vásároltam inkább egy fejszét, amivel mindent feldaraboltam – ami egy cseppet sem könnyű feladat. Ráadásul akkor még nem is voltam valami jó fizikai állapotban. Volt, hogy éjszakákon át egyetlen bútor-darabbal küzdöttem. A szomszédok gyanakodva méregettek, miköz-ben levonszoltam a fatörmelékét a lépcsőn. A matracokat szintén fel kellett aprítanom, és zsákokba gyömöszölve levinnem a szemétké. Az ágykárpit okozta a legtöbb gondot: szaggattam, nyiszatoltam, hasogattam. Egy hétig kínlódtam vele. A végére már csak a kályha és a hűtő maradt. Meg a félautomata mosógép. Meg a tévékészülék. Eze-ket még két hónapig kerülgettem és hirdettem őket a napilapokban. Egyszer eljött egy asszony, vetett rájuk egy pillantást, és egy árva szó nélkül továbbállt. Végül csak felbéreltem pár Szolni Pazar-i cigányt, és utána két hétig aludttejen éltem.

De többé már egyetlen lomot sem kellett kerülgetnem. Vettem egy szivacsmatracot, és hét hónapig azon aludtam, egészen addig, míg össze nem raktam annyi pénz, hogy kiüttessem a falakat. Addigra már mindent felvázoltam, egyenesen a padlóra: felosztottam mind a tíz négyzetmétert. Megterveztem, hogyan erősítsem meg a szere-lemcsarkot, hogyan állítsam helyre az egyensúlyt és támogassam meg a *jangot*.

Merthogy ebben a házban megbomlott az egyensúly. Azonban amikor az ember tudja, hogy mit akar, akkor mindenre képes.

Ma van a hónap utolsó péntekje, tehát felhívom telefonon. Min-dig az utolsó pénteken hívom fel. Nem szólok bele. Csak felhívom. Mindig ugyanakkor: este kilenckor.

Előfordul, hogy nem veszi fel senki. Néha a férje, vagy a fia veszi fel. Nem érdekes. Mindig pénteken és mindig kilenckor. Feltétele-zem, már megjegyezte.

◀ *Ma bejelentettem a szabadságigényemet, és beadtam az útlevélkérelmet. Mert ahogy az lenni szokott, négy nappal az utazás előtt, miután már kifizettem a jegyemet, néztem meg, nem járt-e le véletlenül az útvelem. Még tavaly. Kiderült, hogy az utóbbi öt évben csak négyszer utaztam külföldre, és most hatvanhárom levát* kell fizetnem, hogy három nap alatt kiállítsanak egy új okmányt. Vajon miért mindig csak velem történik ilyesmi?*

Ezúttal sem úsztam meg egyetlen körrel, pedig annyira igyekeztem. Felhívtam az útlevélosztályt. Amikor végre felvették, megkérdeztem, mit kell magammal vinnem: csak a személyimmet és a lejárt útveletemet. Ja, és a hatvanhárom levát. Rendben. Amikor odaértem, az ajtóra ki volt írva: személyi igazolvány, a lejárt útlevél és egy hat hónapnál nem régebbi fénykép.

Jó. Vagyis jó is, meg nem is jó. Nem jött össze egyetlen menettel. Másfelől viszont ezt a fotót már régóta le akarom cserélni, mert minden egyes határátkelőnél gyanakodva néznek rám, és alaposan átvizsgálják. Egyszer a szerb határon még a vonatról is leszállítottak, az összes csomagommal együtt, és magukkal vitték az útveletemet. Mikor megkérdeztem tőlük, mi lesz, ha közben elindul a vonat, azt felelték, hogy az őket nem érdekli. A vonat huszonöt percig állt, az útveletemet a huszonnegyedikben kaptam vissza. Különben meg, nem is horgas az orrom. Határozottan nem az, de a fotózáson mégis sikerült valahogy úgy bevilágítani, hogy leginkább egy félholtra vert bosnyák menekültre hasonlítok, akinek ráadásul görbe az orra.

Szóval, kezdetben még örültem is a fejleménynek. Betértem a legközelebbi fényképészetbe, és rendeltem magamról egy igazolványképet. Szóltak, hogy készüljek fel, és betereltek egy hermetikusan zárt fülkébe. A falán egy tükör lógott, és két reflektor világított a szemembe. Épp július huszonnyolcadika volt, odakint vagy harminchat fok meleg. Úgy tíz percig bírtam, és amikor belenéztem a tükörbe megláttam, hogy az arcom

* 2 leva 1 euró.

csuromvizet, és már a szemembe csorog a verejték. Márpedig az izzadság vörösré csípi a szemet. Így hát kijöttem a fülkéből, hogy a tudomásukra hozzam: készen állok. A mosolygós fiatal hölgy azonban épp valami kereteket adott el, ezért odalépett hozzám egy morcos fiatal hölgy, és azt mondta: „ne aggódjon, majd én lefényképezem” – majd újra beteretelt a kínzókamrába. Megkérdezte, felkészültem-e, én meg voltam annyira könnyelmű, hogy megjegyezzem, megtörölném az arcom valamivel, mert ez a temérdek izzadság esetleg becsilloghat. Méltatlankodva felém dobott egy jó erősen lezárt csomagot, amit hiába kezdtem el cincálni, mivel a tenyerem csúszott az izzadságtól, sehogy sem sikerült kinyitnom. Mint kiderült, a pakk nedves törülközőket tartalmazott, és ebben az országban a hülye is tudja, hogyan nyílik. Mármint rajtam kívül. Különösebb jelentősége nem volt, mert az arcom így is kellőképpen nedves volt, ennél nedvesebb már nem is lehetett volna, ezért leültem a hokedlira, és búsán a lencsébe bámultam. A morcos fiatal hölgy ekkor azt mondta, hogy kissé hajtsam le a fejemet, meg hogy emeljem meg az államat. Megpróbáltam egyszerre végrehajtani mindkét műveletet, és – amint az a fotón is jól látszik – tényleg odatehettem magam, mert a nyakam inai úgy feszülnek, mint a hajókötél.

(A telefon megveszekedettten csöng, én meg nem tudom felvenni, mert épp felmosok, amit legkésőbb délután fél négyre terveztem elvégezni, most meg már este kilenc van.)

A hölgy sokáig nem exponált, és továbbra sem exponált, aztán megint azt mondta, hogy hajtsam le a fejemet és emeljem meg az államat, majd megkérdezte: „Fényképezhetem?”, mire azt feleltem: „Nincs jelentősége, én már úgymint bőgök.” Erre elkattintotta a gépet, majd megkért, nézzem meg a monitoron a végeredményt, és mondjam meg, tetszik-e, én meg oda sem nézve kijelentettem: igen, tetszik.

Kint az utcán aztán vettem rá egy pillantást. Rettenetesebb volt a réginél, de lehet, hogy csak szimplán megöregedtem.